فەزڵی زانستی شەرعی

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين, والصلاة والسلام علــى أشــرف الأنبيــاء والمرســلين, نبينا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين...أما بعد:

الله ﷻ ستایشی زانســت و ئەهــلەکەی کــرد کە لەگەڵ فێربونیشــیدا کــاری پــــێ دەکەن، وە پــــلەی بەرز کــــــردنەوە هەم لە دونیــــا وە هەم لە ئاخیرەتتدا هەروەک چۆن خــۆی ﷻ دەفەرموێــت : ﴿ يرْفَـعِ اللَّهُ الَّـذِينَ آمَنُـوا مِـنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ ﴾ (المجادلة |11)

هەر بۆیە زانست فەزڵــی زۆرە چــرایەکە کە مــرۆڤ لە تاریکــاییەوە دەبــات بەرەو رونــــاکی، وە لە گــــومراییەوە دەیبــــاتە ســــەر رێگــــای راســــت و هیدایەت، هەروەها لەسەرگەردانیو بێ ئامــانجیەوە بــۆ رەزامەنــدی اللــە ﷻ، وە بەرزترین و چاکترین زانســت ئەوەیە کە الــلە ــــو نــاو ســیفاتە بەرزو جوانەکانیت پــێ بناســێنێت، وە مانــای خۆشەویســتی و تەوبە و پــارانەوە و متمــانە و تــرس و ئومێــد لە دڵــدا بچەســپێنێت، کە ئەمەش رۆحەکــان دڵخۆش دەکات و دڵەکــان دڵنیــا دەکــاتەوە و رەفتارەکــان باشــتر دەکــات، هەروەها رسول اللــە ش ﷺ ئەفەرموێــت ئەگەر اللــە ﷻ خێــری بوێــت بــۆ بەندەیەکی ئەوا شارەزای دەکات لە دینــدا, قــال رســول اللــە صــلى اللــه عليه وسلم: ((من يرد الله بــه خيــرا يفقــه فــي الــدين)) |متفــق عليــه|، وەک ئاشــــکرایە شــــارەزابون لە دیــــن و شــــەریعەتدا لە فێربــــونی زانستەوەیە، هەروەها بونی زانســت هۆکــارێکە بــۆ تەقــوای اللــە ﷻ وەک

چۆن ئیمام عبدالله بن المبــارك ئەڵێــت: زانــاترینی ئێــوە ئەبــێ ئەبــێ لە هەمووتان زیاتر ترس و تەقوای الــلە ـــــی هەبێــت.(أكثركم علمــا ينبغــي أن يكون أشدكم خوفا). منتدى الطريق إلى طلب العلم.

بــۆیە ئەی ئەو کەســەی کە موســوڵمانیت و خــۆت داوەتە پــاڵ ئەهلــی سوننە هەرگیز دامەبــڕێ لە عــیلم زانســتی شــەرعی هەمیشــە هەوڵــی فێربون بدە ئەگەر کەمێکیش بێت.

•بە شـــێکی زۆری قەول و ئەثەرەکـــان لەم کەنـــاڵە ئەریشـــف کـــراوەی تیلیگرام وەرگیراوە

https://t.me/Al_ajurry_1

1445-2023

١- پێشەوا الآجري - رحمــه اللــه - دەفەرمووێــت : بــزانە رەحمەتــی الــلە ـــــت لێبێــت ، مــن و تــۆ لە ســەردەمێكداین کە فیتــنە تێیــدا زۆرە لە زۆر شوێنەوە ، جا ئەگەر مرۆڤ زانستی پێ نەبێــت بــۆ ئەوەی رزگــاری بێــت و رووبەرووی ئەو فیتنانەی پــێ ببێــتەوە كە توشــی دەبــن ، ئەوا بێگومــان تێدا دەچێت .

| فرض طلب العلم للإمام الآجري |

2- هــاوەڵی بەرێــز عبداللــه ی كــوری مەســعود اللــه لێــی رازی بێــت دەفەرمووێت: فێری زانست بــبن (زانســتی شــەرعی) ، چــونكە بەراســتی هیچ یەكێك لە ئێوە نازانێت كەی پێویستی پێی دەبێت .

| الفوائد المنتقاة لإبن السماك |

3- هاوەڵی بەرێز أبي هريرة - الله لێی رازیبێــت - ئەڵــێ : نێــردراوی اللــه ﷺ فەرموویەتی : هەر كەســێك رێگــا بگــرێتەبەر بــۆ فێربــوونی زانســت ، ئەوا الله رێگای چوونە بەهەشتی بۆ ئاسان دەكات.

| صحيح مسلم |

“فێری زانستی شەرعیان بكەن تا مناڵیان تێپەر نەكردووە ..!"

4- قەتــادە و جــگە لەویــش وتوویــانە : فێربــوونی زانســت لە منداڵیــدا ، وەکــو نەخشــی ســەرد بەرد وایە . [واتە ئەوەی کە حیفظــی کــردووەو فێــری بووە لەبیری دەمێنێتەوە , وەکو چۆن نەخشی سەر بەرد دەمێنێتەوە !]

| الجعديات |

" بزانە کە زانستی شەرعی لە کێ وەرئەگریت ؟! "

5- پێشەوا مالــك - رحمــه اللــه - ئەفەرمووێــت : ئەم زانســتە گۆشــت و خــوێنی تــۆیە ، دەربارەشــی لــێ پرســینەوەت لەگەڵ ئەکــرێ لە رۆژی دواییدا ، جا بروانەو بزانە لە کێی وەرئەگریت ؟!

| بغية الملتمس للعلائي |

" خێــر لەو کەســەدا نیــیە کە پشــتی کــردووە لە فێربــوونی زانســتی شەرعی ..! "

6- هاوەڵی بەرێز معاویەی کوری ئەبو ســوفیان اللــه لە خــۆی و بــاوکی رازیبێت ئەڵــێ : گــوێم لە پێغەمــبەر ﷺ بــوو دەیفەرمــوو : هەر کەســێك الله خێری بۆی بوێت ، ئەوا شارەزای دەکات لە دین ...

| صحيح البخاري وصحيح مسلم |

" فێربوونی زانست ماندوو بوونی ئەوێ "

7- یحیــــى بــــن أبــــي كثيــــر - رحمــــه اللــــه - دەفەرموویــــت : زانســــت بە ئاسودەوەییەوە بەدەست نایەت .

| صحيح مسلم |

| فێربن ! چونكە بەراستی هیچ كەسێك بە زانایی لە دایك نەبووە ...|

8- پێشەوا إبن المبارك - رحمه الله - دەفەرموێت :

سەرەتای زانست نیەتە

پاشان گوێ گرتن

پاشان تێگەیشتن لێی

پاشان لەبەركردنی

پاشان كار پێكردنی

پاشان بڵاوكردنەوەی

| جامع بيان العلم وفضله |

9- پێشــــەوا ثەوری - رحمــــه اللــــه - دەفەرموویــــت : هــــیچ كــــردەوەیەك باشتر نییە لە داواكردنی زانست ، ئەگەر بە نیەتێكی پاكەوە بێت .

[زانست لێرەدا مەبەست لێی زانســتی شــەرعیە , نیەتیشــت لە داواكردنــی زانســت ئەم سێ خاڵەبێ :

1. جەهل و نەزانی لەسەر خۆت لا بدەیت .

2. کار بە زانستەکەت بکەیت .

3. ئامانج و مەبەستت لێی بەدەستهێنانی رەزامەندی الله بێت .]

| جامع بيان العلم وفضله |

10-هـــاوەڵی بەرێـــز عبداللـــە ــــی کـــوری مەســـعود اللـــە لێـــی رازیبێـــت فەرموویەتی : هیچ کەسێك بە زانـــایی لە دایـــك نەبـــووە ، بەڵکـــو (بـــوون بە زانایی و) بەدەستهێنانی زانست ، بە فێربوونە .

| المصنف للإمام إبن أبي شيبة |

11- پێشەوا أحمد - رحمه الله - دەیفەرموو :

داوای زانست دەکەم ، تا دەخرێمە گۆڕەکەم .

| شرف أصحاب الحديث |

" بەر لە هەمـــــوو شــــتێك،منداڵەکەت فێــــری تەوحیــــد و بیروبـــــاوەڕێکی دروست بکە .!"

12- پێشەوا علی کـــوری حســـین منـــداڵەکەی فێـــر دەکـــرد و پێـــی دەوت ؛ کورەکەم بڵێ : آمنت باللـــه وکفـــرت بالطـــاغوت " ئیمـــانم بە الـــلە هێنـــا و بێ باوەڕ بووم بە طاغوت.

| المصنف لإبن أبي شيبة |

13- عبدالملك الميموني - رحمه الله - دەڵێــت : أحمــد ـــــی کـــوری حنبــل - رحمه اللــه - پێــی ووتــم : (ئاگــاداربە) قســە مەکە لە هــیچ بابەتێکــدا ئەگەر پێشەوایەکت تێیدا نەبوو!

[واتە قســەیەك مەکە لە هــیچ بــابەتێکی شــەرعیدا ئەگەر پــێش تــۆ هــیچ زانــایەکی ئەهلی سوننە قسەیەکی وای نەکردبوو .!]

| مناقب الإمام أحمد |

14- پێشەوا ثەوری - رحمه الله - دەفەرموێ :

پــێم گەیشــتووەو اللــە ـــــش باشــتر دەزانــێ ، کە ســەردەمێك بەســەر خەڵکدا دێت ئەوەی فێرخوازی زانستی شــەرعی بێــت نــامۆ دەبێــت لەنــاو خەڵکدا لەو کاتەدا !

| البدع لإبن وضاح |

15- پێشـــــەوا شـــــافیعی - رحمـــــە اللـــــە - دەفەرمووێـــــت : لە دوای جێبەجێکردنی فەرزەکان هیچ شتێك بە باشــتر نزیکــت ناکــاتەوە لە اللــە عــز وجل هێندەی هەوڵدان بۆ فێربوونی زانستی شەرعی .

| طبقات الشافعية الكبرى |

16- أبو المظفر السمعاني دەڵێــت : ئەگەر راســتیت دەوێــت ، ئەوا لە کتێــبە کــۆنە کانــدا دەســتت دەکەوێــت ، (واتە کتێبەکــانی ســەلەف) وە ئەگەر

راســـتگۆیانت دەوێـــت ، ئەوا لەنـــاو خـــانوە کۆنەکانـــدا دەســـتت دەکەوێـــت ، دەست بگرن بە کۆنەکانەوە … دەست بگرن بە کۆنەکانەوە .!

| معجم السفر للسلفي |

“زانستەکەت سودی نابێت گەر کاری پێ نەکەی !"

17- أبو الدرداء - الله لێی رازیبێت - دەفەرمووێت :

نابیت بەزانا هەتا کار بەزانستەکەت نەکەیت .

| الجامع لكتب الإمام الآجري |

18- نێـــردراوی الـــلە ﷺ دەفەرمووێـــت : هەر کەســـێك چـــاکەیەك نیشـــانی خەڵك بداتئەوا وەکو ئەوەی کە ئەنجامی دەدات پاداشتی پێ دەبرێت

| صحيح مسلم |

19- پێشەوا أحمد بن حنبل رحمـــە اللـــە - دەفەرموێـــت : فێربـــوونی زانســـت و فێرکردنی خەڵکی ، باشترە لە جیهاد و لە جگە لەویش .

| الفروع |

20- پێشەوا الشافعي - رحمه اللــه - دەفەرمووێــت : زانســت دوو جــۆرە ، زانستی دین و زانستی دونیا ، جا زانستی دیــن بــریتیە لە زانســتی فیقهــــ و زانستی دونیاش بریتیە لە زانستی پزیشکی .

| آداب الشافعي ومناقبه لإبن أبي حاتم |

21- پێشەوا الأوزاعي - رحمــه اللــه - دەفەرمووێــت : پێویســتە لەســەرت شوێن ئاثاری سەلەف بکەویت ئەگەرچــی خەڵکــیش تۆیــان نەوێــت و رەتــت بــکەنەوە ، وە ئاگــاداربەو دووربــکەوە لە رەئــی و بۆچــوونی خەڵکــی ، ئەگەرچی بەقسەی جوان بۆتی برازێننەوە ...

| الشريعة للإمام الآجري |

22- پێشەوا الشافعي - رحمه الله - دەفەرمووێت :

فێربوونی زانست ، باشترە لە نوێژی سوننەت .

| آداب الشافعي ومناقبه لإبن أبي حاتم |

23- پێشەوا الشافعي - رحمه الله - دەفەرمووێت :

فێربوونی زانست ، باشترە لە نوێژی سوننەت .

| آداب الشافعي ومناقبه لإبن أبي حاتم |

خۆتان بپارێزن لە ناوبانگ و بەناوبانگ بوون !

24- پێشەوا الشافعي - رحمــه اللــه - دەفەرمووێــت : ئــاواتەخواز بــووم هەموو خەڵکــی لەمــنەوە زانســتیان وەربگرتبــاو کەســیش ئەو زانســت و زانیاریانەی نەدایەتەوە پاڵ من و باسی منی بەهیچ جۆرێك نەکردبا !

| صفة الصفوة |

25- پێشەوا أحمــد بــن حنبــل - رحمــه اللــه - دەفەرمــوێ : بە خشــوعی ئەهلی بیدەع و سەر نزم کــردن و خــۆ زەلیــل کــردن و ملکەچیــان و زۆری زانســت و لەبەرکراوەکانیــان فریــونەدرێن ، وە هــیچ رێــزو شکۆیەکیشــیان نییە .

| طبقات الحنابلة |

26- پێشەوا إبــن عيينــة - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : ئەو زانایــانەی کە لەئیســلامدا ناوبانگیــان دەرکــردووەو ناســراون ، نەناســراون و بەناوبانــگ نەبوون تا ئەوکاتەی کە پێیان ناخۆش بووە بناسرێن !

| صفة الصفوة |

27- پێشــەوا إبــن ســيرين - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : بەراســتی ئەم زانستە (زانستی شەرعی) دینە ، جــا بــۆیە بــروانن و بــزانن کە دینەکەتــان لە کێ وەردەگرن ؟!

| صحيح مسلم |

28- پێشـــەوای بـــاوەرداران و نـــوێکەرەوەی دیـــن عـــومەری کـــوری عبدالعزیز - رحمه الله - دەفەرموێــت : هەر کەســێك دینــداری خــۆی بــۆ مشتو مــرو بەربەرەکــانێ تەرخــان بکــات ، ئەوا زۆرو زوو زوو رێبــازەکەی دەگۆرێت !

| سنن الدارمي |

29- پێشـــەوا مالـــك - رحمـــە اللـــە - دەفەرمووێـــت : ســـوننەت وەکـــو کەشــتیەکەی نــوح ﷺ وایە ، هەر کەســێك ســەر بکەوێــت (واتە ســوننەت پەیـــرەو بکـــات) دەربـــازی دەبێـــت ، وە ئەوەی پـــێچەوانەی ئەوە بکـــات ، ئەوا تێدا دەچێت و نقوم دەبێت .

| ذم الكلام للهروي |

30- الله ﷻ بە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : ﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (سورة النمل | 59)

واتە : بڵێ : سوپاس و ستایش بۆ الله ، وە ســڵاو لــەو بــە ندانــەش بێــت کە هەڵیبژاردوون ...

پێشـــەوا ســـوفیانی ثەوری - رحمـــە اللـــە - لە تەفســـیری ئەو بەنـــدە هەڵبژێردراوانەی کە اللــە باســیان دەکــات لەم ئــایەتە پیــرۆزەدا ئەڵــێ : ئەوانە هاوەڵانی پێغەمبەری خوان ﷺ .

| تفسير الطبري |

-31 پێشــــەوا أبـــو عبيـــد - رحمـــه اللـــه - دەفەرمووێـــت : هـــاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ لە هەموو کەسـێك شـارەزاترن بە لێکـدانەوەی واتـاو مەبەستەکانی قورئـان ، وە لە پـێش هەمـوو کەسیشـەوەن بـۆ ئەوەی شوێنیان بکەوین.

[واتە : بـۆ تێگەیشـتن لە قورئـان سـوننەت ئەبـێ یەکەمجـار بگەڕێیـنەوە بـۆ تێگەیشتنی هاوەڵان]

| كتاب الأموالم |

-32 پێشـەوا أحمـد - رحمـه اللـه - دەفەرمووێـت : ڕەحمەتـی خـوا لەو بەنـدەیە بێـت کە حەق ئەڵـێ ، وە شـوێن ئەثەر دەکەوێـت و دەسـت دەگرێت بە سوننەتەوە ، وە شوێن چاکەکاران دەکەوێت .

| طبقات الحنابلة |

-33 لە ئامۆژگاریەکـانی پێشـەوا سـوفیانی ثەوری بـۆ پێشـەوا عبداللـه ـی موبـارەك - رحمهمـا اللـه - زانسـتەکەت بـڵاو بـکەرەوەو دووربە لە خۆدەرخستن و بەناوبانگ بوون !.

| حلية الاولياء |

" بگەرێنەوە بۆ کتێبەکانی زانایــانی ســەلەف بــۆ فێربــوونی (زانســتی شــەرعی) دینەکەتان"

33- پرسیار کرا لە پێشەوا ئەبــو داود - رحمــە اللــە - ووتیــان : فیتــنە زۆر بووەو ئەهلی بدعـــیش زۆرن ، وەســێتت (ئامۆژگاریــت) چــیە بــۆ ئــێمە ؟ لەدوای تۆ لای کــێ دانیشــین بــۆ فێربــوونی عــیلم ؟ فەرمــووی : لای کتێب دابنیشن .!

| الفوائد المنتخبة |

34- پێشــەوا الشــافعي - رحمــە اللــە - دەفەرمووێــت : دەرد و بەڵای زانســت بــریتییە لە : بێزاربــوون وەم کەمــی یــەم ئــارامگرتن لە وانەکــان و سەیر کردنیان .

| جزء فیە حکایات عن الشافعي للاجري |

"تەنانەت لە پێش حەجـــیشەوەیە .!!"

35- عبداللە ــی کــوری پێشــەوا أحمــد - رحمهمــا اللــە - دەفەرموێــت : پرســیارم لە بــاوکم کــرد دەربــارەی پیاوێــك کە 500 درهەمــی هەیەو لەهەمانکاتدا ئەو پیاوە پیــاوێکی نەزانە ، جــا ئایــا حەج بکــات بەو پــارەیە ؟ یاخود داوای فێربوونی زانستی شەرعی پێ بکات ؟

پێشەوا أحمد بن حنبــل - رحمــە اللــە - فەرمــووی : حەجــی پــێ ناکــات ، چونکە حەج واجبە ، وە داواکردنــی فەرمــوودەش هەر لەســەری واجــبە ، جا پێویستە لەسەری کە داوای زانســتی پــێ بکــا . [پێشــەوا أحمــد - رحمــە

اللـــه - بـــۆیه وای فەرمـــوو : چـــونكه فێربـــوونی زانســـت پـــێش ووتەو كـــردەوەیه ، كەسێك زانستی بە شتێك نەبێت چـــۆن بتـــوانێ كـــاری پـــێ بكـــات ؟! بێگومـــان روونه كه ناتوانێت ,, لێرەدا مەبەســـت لێـــی لە فێربـــوونی ئەو زانســـته شـــەرعیانەیه كه حـــوكمی فێربوونیـــان فەرزی عەیـــنه (واته مەبەســـتی ئەو زانســـتانەیه كه بەبـــێ فێربوونیـــان ناتوانیت دینداریەكەت بەشـــێوەیەكی دروســـت بكەیـــت) ، مەبەســـت لێـــی لە فێربـــوونی ئەو زانسته شەرعیانه نییه كه فێربوونیان فەرزی كیفایەیه ,,]

| مسائل الإمام أحمد لإبنه عبدالله بن أحمد |

36- پێشەوا الآجري - رحمه اللـــه - دەفەرموێـــت : نیشـــانەی كەســـی نەزان بریتییە لە : مشتوومڕ و قسەی بـــێ ســـوود و هەوڵـــدان بـــۆ ســـەركەوتن ، پەنـــا دەگـــرین بە اللـــه لە كەســـێك كه ئەمە مەبەســـتیەتی ، وە نیشـــانەی كەسێكی زانای ژیـــر بـــریتییە لە : ئامۆژگـــاری كـــردن لە گفتوگۆكانیـــدا ، وە سوودی بۆخۆی و بۆ كەسانی تـــریش بوێـــت ، اللـــه نمـــوونەی ئەم جـــۆرە كەسە زیاد بكات لەناو زانایانـــدا ، وە ســـوودی پـــێ بگەیەنێـــت بەزانســـت و جوانی بكات و بیرازێنێتەوە بەدانایی .

| الجامع لكتب الإمام الآجري |

37- پێشەوا الآجري - رحمـــه اللـــه - دەفەرمووێـــت : خـــۆت ســـەرقاڵ مەكە بەزانســـتێكەوە كە نەزانینـــی زیانـــت لـــێ نـــادات ، وە بـــێ ئاگـــا مەبە لە زانستێك كە بە واز لـــێ هێنـــانی لە نەزانیـــت زیـــاد بكـــات ، چـــونكه زانســـت هەیە ئارامی بە جەســـتەت دەدات و پاداشـــتی پـــێ بەدەســـت دەهێنیـــت ،

وە زانســـتیش هەیە کە ئـــازار و زیـــان بە لاشـــەت دەگەیەنێـــت و سزاشـــت بەهۆیەوە زیاد دەکات .!

| فرض طلب العلم لإمام الآجري |

38- هلال ــی کـــوری عـــلاء الرقـــي - رحمــە اللـــە - ئەڵـــێ : الـــلە تعـــالی منەتـــی بەســـەر ئەم ئـــوممەتەدا کـــردووە بە چـــوار کەس ، (یەکەم) بە الشـــافعي بە تێگەیشـــتنی لە فەرموودەکـــانی پێغەمـــبەری خـــوا ﷺ ، وە (دووەم) بە أبـــي عبیـــد کە راڤەو تەفســـیری فەرمـــوودە نامۆکـــانی پێغەمـــبەری کـــرد ﷺ ، وە (ســـێیەم) بە یحیـــی کـــوری معـــین کە درۆی نەهێشت لەنـــاو فەرموودەکـــانی پێغەمـــبەری خـــوا ﷺ ، وە (چـــوارەم) بە احمـــدی کـــوری حنبـــل کە بە فەرمـــانی پێغەمـــبەری خـــوا ﷺ جێگیـــرو دامەزراو بوو لەکاتی بەڵاو تاقیکردنەوەکەدا .

| معرفة علوم الحديث |

" لە ئامۆژگاریەکانی پێشەوا سوفیانی ثەوری "

39- پێشـــەوا ثەوری - رحمـــە اللـــە - دەفەرموێـــت : ئەو کەســـەی کە لەگەڵیدا دادەنیشـــیت بـــا کەســـێك بێـــت فێـــرت بکـــات و بەهـــۆیەوە دوور بکەویتەوە لە دونیـــاو وات لـــێ بکـــات تـــامەزرۆی قیـــامەت بیـــت ، نەکەی هەرگیز لەگەڵ ئەهلی دونیا دابنیشیت ،

ئەوانەی کە لە باسی دونیـــادا نـــوقم دەبـــن ، چـــونکە ئەوانە دیـــن و دڵـــت تێـــك دەدەن و خراپـــی دەکەن ، وە زۆر یـــادی مـــردن بـــکە و زۆر (

اســتغفرالله) بــکە لەو تاوانــانەی کە کــردووتن ، وە داوای ســەلامەتی لە الله بکە دەربارەی ئەو تەمەنەی کە ماوتە .

| حلية الأولياء |

40- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴾

(سورة آل عمران | 102)

واتە : لە الله بترســن و پارێزکــار بــن ، بەشــێوەیەك کە شایســتەیەتی ، وە مەمرن بەموسڵمانی نەبێ .

عبداللــە ی کــوڕی عەبــاس اللــە لێیــان ڕازیبــێ دەفەرمــووێ : کــاتێ پێغەمــبەر ﷺ ئەم ئــایەتەی خوێنــدەوە فەرمــووی : ئەگەر قەتــرەیەك لە زەقوم (زەقوم خۆراکی دۆزەخیەکــانە) بکــرێتە نــاو دەریاکــانی دونیــا ، ئەوا ژیانی هەموو خەڵکی دونیا تێك دەدات !! ، جــا دەبــێ حــاڵی کەســێك چۆن بێت کە ئەوە خۆراکیەتی ؟!!

| مسند أبي داود الطيالسي |

41- پێشەوا الشافعي - رحمــە اللــە - دەفەرمووێــت : کاتێــك کەســێك لە ئەهلی هەواو ئارەزوو دەهات بــۆ لای مالــك (بــۆ مشــتومر و گفتوگــۆی بێ سوود) ، ئەویــش دەیفەرمــوو : مــن بەبەرچــاو ڕۆشــنیەوە دینــداری دەکەم ، بەڵام تــۆ گومانــت هەیە (لە ڕاســتیەتی ڕێبــازو بیروبــاوەڕو

دینداری کردنت) ، جا برۆ بــۆ لای کەســێك کە وەکــو تــۆ گومــانی هەیەو مشتومر لەگەڵ ئەودا بکە .

| سير أعلام النبلاء |

42- پێشەوا الآجــري - رحمــه اللــه - دەفەرمووێــت : فەرمانمــان پێکــراوە کە دەست بگــرین بەوەی کە لە پێغەمــبەری خــواوە ﷺ و هاوەڵەکــانیەوە هــاتووە (اللــه لێیــان رازیبێــت) ، وە ئەوانەی کە شــوێنیان کەوتــوون بەچــاکە ، وە ووتەی پێشــەوایانی مســوڵمانان نمــوونەی : مالــك ـــــی کــوری ئەنەس و ئەوزاعــی و ســوفیانی ثەوری و عبداللــه ـــــی کــوری موبارەك و هاوشــێوەکانیان ، وە شــافیعی و ئەحــمەدی کــوری حەنــبەل و قاسم ـــــی کــوری ســەلام ، وە هەر کەســێك کە لەســەر ڕێگــای ئەو زانایانە بێت الله لێیان رازیبێ .

| الشريعة للإمام الآجري |

43- منصوری حافظ بە تــابعی بەرێــز إبــراهیم النخعــي - رحمهمــا اللــه - فەرمووی : فەرمانــت بە کــچەکەت کــرد بەچــی ؟ (واتە دەربــارەی نــوێژە سوننەتەکان)

إبراهیم النخعي فەرمــووی : فەرمــانم پێــی کــرد بە دوو ڕکــات لەدوای نوێژی عشاء (خەوتنان) . ئەمە لەکاتێکدا کچەکەی 5 یان 6 ساڵان بوو !

| مسند مسدد كما في المطالب العالية |

44- هـــاوەڵی بەرێـــز پێشـــەوا عبداللـــە ـــــی کـــوری مەســـعود وای پەروەردگـــار لێـــی رازیبێـــت دەفەرموویّـــت : شـــوێنکەوتوو بـــن و داهێنـــان مەکەن (لە دیندا) ، جا بەراســـتی ئەوەنـــدە بەســـە بـــۆ ئێـــوە ، وە (بـــزانن کە) هەموو داهێنراوێك گومراییە .

[جا بەراستی ئەوەندە بەسە بۆ ئێـــوە ، واتە ئەوەنـــدە ئامۆژگـــاریە بەســـە بـــۆ ئـــێمە کە لە قیامەت سەرفراز بـــین ، ئەویـــش ئەوەیە کە : شـــوێن تێگەیشـــتنی هـــاوەڵان بکەویـــن بۆ تێگەیشتن لە قورئان و ســـوننەت ، وە ئەوەی لەوانەوە هـــاتوە کـــاری پـــێ بکەیـــن و ئەوان چـــۆن دینـــداریان کـــردووە ئـــێمەش بەو شـــێوەیە دینـــداری بکەیـــن و شـــتی تـــر دانەهێنین لە دیندا]

| الزهد للإمام وكيع بن الجراح |

❞ مەلاو شێخە کافرو گومراکان بناسێنن ❝

45- پێشـــەوا البربهـــاري - رحمـــە اللـــە - دەفەرموویّـــت : ئەگەر کەســـێکت بینـــی دانیشـــتووە لەگەڵ کەســـێك لە گومراکـــان ، ئەوا ئاگـــاداری بـــکەوەو پێی بناسێنە (کە ئەو کەسە گـــومرایە) ، جـــا ئەگەر هەر لەگەڵـــی دانیشـــت دوای ئەوەی زانی و تێگەیشت ، ئەوا (بزانە کە) ئەویش گومرایە .

| شرح السنة |

"دووربە لەم جۆرە کەسانەو هاورێکانیشیان !"

46- پێشـــەوا الشـــافعي - رحمـــە اللـــە - دەفەرموێـــت : هەر کەســـێك زانستی خۆشنەوێت خێری تێدا نییە ، بـــا لەنێـــوان تـــۆو ئەودا یەکتـــر ناســـین و هاورێیەتی نەبێت .

| مناقب الشافعي للبيهقي |

47- زانای بەرێـــز قتيبـــة - رحمـــە اللـــە - دەفەرموێـــت : ســـوفیانی ثەوری مرد و لەگەڵیشیدا وەرع مرد ، وە شافعی مـــرد و لەگەڵیـــدا ســـونەت مـــرد ، وە أحمد بن حنبل دەمرێت و بیدعە دەردەکەوێ !

| البداية والنهاية |

48- پێشەوا إبن سيرين - رحمە اللە - دەفەرموێ :

ئەگەر بەندە شوێنکەوتووی ئەثەر بێت ، ئەوا لەسەر رێگا راستەکەیە ...

| الشريعة للإمام الآجري |

49- پێشەوا الآجـــري - رحمـــە اللـــە - دەفەرمووێـــت : هەر کەســـێك پێـــی خۆشـــە بگـــات بە پـــلەی نامۆکـــان ، ئەوا بـــا ئـــارام بگرێـــت لەســـەر ئەو ئەزیەتانەی کە بەهۆی دایـــك و بـــاوکی و هاوســـەرەکەی و بـــرا کـــانی و خزمە نزیکەکانیەوە توشی دەبێت .

| الغرباء للإمام الآجري |

"برایەتی و خۆشەویستی لە پێناو الله ﷻ"

50- پێشــەوا الفضــیل - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : گەیشــتم بە بــاوکی ئسحاق دوای ئەوەی کە بینــایی لەدەســتدا بــوو ، جــا گــرتمیە بــاوەش و منــیش ووتــم : دەمناســی ؟ ووتــی : بەڵــێ ، ســوێند بە اللــه مــن دەتناسمەوە ، وە مــن خۆشــم دەوێیــت ، گەر شــەرم نەبــوایە ماچیشــم دەکردیت ، دەزانی ئەم ئایەتە لە بارەی چیــیەوە دابەزیــوە ؟ أبــو الأحــوص پێــی راگە یانــدم کە عبداللــه کــوری مســعود - اللــه لێــی رازیبێــت - فەرمــوویەتی : دەربــارەی ئەوانە دابەزیــوە کە لەپێنــاو اللــه یەکتریــان خۆش دەوێت : لو أنفقت مــا فــي الأرض جميعــا مــا ألفــت بــين قلــوبهم ولكن الله ألف بينهم (63) الأنفال

| الإخوان لابن أبي الدنيا |

51- پێشەوا إبن المبارك - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : نەمزانیــوە لە دوای پێغەمبەرایەتیــەوە پــلەیەك هەبێــت کە باشــتر بێــت لە بڵاوکــردنەوەی زانست .

[مەبەستی لە بڵاوکردنەوەی زانستی شەرعیە]

|تهذيب الكمال|

52- پێشەوا إبن عباس - اللــه لە خــۆی و بــاوکی رازیبێــت - دەفەرموێــت : بەراستی ئەوکەسەی کە چــاکە فێــری خەڵــك دەکــات هەمــوو ئاژەڵێــك

داوای لێخۆشـــبونی بـــۆ دەكەن ، تەنـــانەت حـــوتیش لەدەریـــادا (داوای لێخۆشبوونی بۆ دەكات) !

|العلم لإبن حرب|

53- پێشەوا البربهــاري - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : بـــروانە رەحمەتــی خــوات لێبێــت ، گەر گوێــت لە قســەی هەر كەســێك بـــوو بەتــایبەتی لەو ســـەردەمەی كە تـــۆی تێـــدای ، ئەوا پەلە مەكەو مەچـــۆرە نـــاو هـــیچ بابەتێكەوە ، هەتا پرســیار نەكەیــت و ســەیر نەكەیــت كە ئایــا هــاوەڵانی پێغەمبەری خوا ﷺ قسەیان دەربارەی كــردووە ؟ یــان یەكێــك لە زانایــان ؟ جــا ئەگەر لەوانەوە ئەثەرێكــت دەســتكەوت ، ئەوا دەســتی پێــوە بگـــرەو وازی لێ مەهێنە بۆ هیچ شتێك ، وە هــیچ شــتێك ســەر مەخە بەســەریدا ، كە بەهۆیەوە بكەویتە ناو ئاگرەوە .

|شرح السنة|

54- پێشەوا الشعبي - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : ئەوەی لە هــاوەڵانی پێغەمبەرەوە ﷺ هــاتووە دەســتی پێــوە بگـــرن ، وە ئەوانەی كە تێیــدا بە رەئی و بۆچوونی خۆیان دەدوێن ئەوا میزی پێدا بكە .

أبو عمر دەڵێــت : مەبەســتی لە رەئــی و بۆچــونێكە كە پــێچەوانەی ئاثــار بێت . [ئەوانەی كە تێیــدا بە رەئــی و بۆچــوونی خۆیــان ... واتە ئەوانەی كە لە دینــدا بە رەئی و بۆچوونی خۆیان ... تا كۆتایی ووتەكەی - رحمه الله]

|المصنف للصنعاني ، كتاب الجامع|

"لاسایی هاوەڵان بکەوە لە دینداری کردنتدا "

55- پێشــەوا البربهــاري - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : بــزانە رەحمەتــی خوات لێبێت ، ئەهلــی عــیلم هەرگیــز نەوەســتاون لە رەددانەوەی ووتەی جەهمیەکان ، هەتا لە ســەردەمی خلافەتــی عەبباســیەکان رووبضــة هــات و قســـەی کـــرد لە کاروبـــاری گشـــتیدا ، تانەیانـــدا لە فەرموودەکـــانی پێغەمبەری خوا ﷺ ، شوێن قیــاس و بۆچــوون کەوتــن ، وە ئەوانەشــیان بە کــافر دادەنــا کە پێچەوانەیــان بــوون ، جــا خەڵکــی نەزان و بــێ ئاگــاش ، لەوانەی کە زانستیان لەلا نییە شــوێن قســەی ئەوان کەوتــن ، تــاکو کــافر بــوونەوە بە شــێوەیەك کە نەیانــدەزانی و بــێ ئاگــا بــوون لێــی ، جــا ئـــوممەت بە هەلاکەتـــدا چـــوو لە چەنـــد روویەکەوە ، وە لە چەنـــد روویەکەوە توشــی کــوفر بــوو ، وە توشــی زەنــدەقە بــوو لە چەنــد روویەکەوەو لە چەنـــد روویەکیشـــەوە گـــومرا بـــوو ، وە لە چەنـــد روویەکیشەوە توشــی تەفــرەقەو جیــایی و بیــدعە بــوون ، ئــیللا ئەوانە نەبێ کە جێگیرو دامەزراو بوون لەســەر فەرمایشــتی پێغەمــبەری خــوا ﷺ و فەرمانەکانی و فەرمانی هاوەڵەکانی (رضــي اللــه عــنهم) ، قســەیان پێش هــیچ یەکێــك لەوان نەخســت و لە فەرمانیــان دەرنەچــوون ، وە هەر ئەوەی بەس بوو کە ئەوان ووتیــان ، پشــتی هەڵنەکــرد لە رێگــاو رێبــازی ئەوان ، وە دەیزانـــی کە ئەوان لەســـەر ئیســـلام و بـــاوەرێکی راســـت و دروســـتن ، بـــۆیە لە دینداریکردنیـــدا بە ئاســـودەییەوە تەقلیـــدی ئەوانـــی

کردەوە ، وە زانــی کە دیــن بــریتییە لە تەقلیــدو لاســاییکردنەوە ، (بەڵام تەقلیدی کێ ؟!!) تەقلیدی هاوەڵانی محمد ﷺ .

|شرح السنة|

"پێچەوانەی ڕێبازی هاوەڵان مەکە "

-56 پێشەوا الشافعي - رحمــە اللــە – دەربــارەی یەکێــك لە بنچینەکــانی مەزهەب لە وەڵامــی ئەهلــی ڕەئیــدا دەفەرموویــت : ئــێمە پــێچەوانەی هیچ یەکێك لە هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ نــاکەین ، ئــیللا پــێچەوانەی کەســێك دەکەین کە (لەسەر ڕێبازی) جگە لەوان بێت .

|کتاب الأم|

-57 پێشەوا البربهــاري - رحمــە اللــە - دەفەرموێــت : وە ئەو بنەمــایەی کە جەماعەتـــــــی لەســــــەر دامەزراوە : هــــــاوەڵانی محمدـــــــــن ﷺ ، ڕەحمەتــی اللــە لە هەموویــان بێــت ، وە ئەوان ئەهلــی ســـوننەت و جەماعەتـــن ، جا هەر کەسێك

لەوانەوە (دیـــن) وەرنەگرێـــــت ، ئەوا گـــــومرا بـــــووەو مــــوبتەدیعە (داهێنانی کــردووە لە دینــدا) ، وە هەمــوو بیــدعەیەکیش (داهێنــانێکیش لە دیندا) گومراییە ، وە گومرایی و ئەهلەکەی لە ئاگردان .

| شرح السنة |

58- پێشەوا البربهاري - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : وە بــزانە رەحمەتــی خوات لێبێــت ، کە بەراســتی ئەم دیــنە لەلایەن اللــه تبــارك وتعالی.ـــوە هـــــاتووە ، لەســـــەر عەقــــڵ و بۆچــــونی مرۆڤەکـــــان دانەمەزراوەو زانســتەکەی لای اللــه و پێغەمبەرەکەیەتــی ﷺ ، جــا بــۆیە شــوێن هــیچ شتێك مەکەوە بە هەواو ئــارەزووی خــۆت ، کە پێــی دەربچیــت لە دیــن و بچیتە دەرەوەی ئیســلام ، چــونکە بەراســتی هــیچ (بیــانوو) بەڵگەیەکــت نیــیە ، لەبەرئەوەی پێغەمــبەری خــوا ﷺ ســونەتەکەی (رێبــازەکەی) روونکردۆتەوە بۆ ئــوممەتەکەی ، وە روونــی کــردۆتەوە بــۆ هــاوەڵانی (اللــه لێیــان رازیبێــت) ، وە ئەوانــیش (هــاوەڵان) جەمــاعەت و رەشــاییە گەورەکەن (الســواد الاعظــم ، کە بــریتییە لە) حەق و ئەهــلەکەی ، جــا ئەوەی لە شتێك لە کاروبــاری دینــدا پــێچەوانەی هــاوەڵانی پێغەمــبەری خوا ﷺ بکات ، ئەوا کافرە .

| شرح السنة |

“بیانوو بە نەزانین بۆ هــیچ کەســێك نیــیە ئەوەی لەســەر خەڵکــیە تەنهــا شوێنکەوتنە “

59- پێشــەوا البربهــاري - رحمــه اللــه - دەفەرموێــت : عمر.ـــی کــوری الخطاب - رەحمەتی خــوای لێبــێ - فەرمــوویەتی : عــوزر (بیــانوو) بــۆ هیچ کەسێك نییە کە لەســەر گــومرایی بێــت و وابزانــێ ئەوە هیــدایەتە (رێگای راستە) ، وە یان واز لە هیدایەت بهێنــێ و پێــی وابێــت گــومراییە ، چونکە هەموو شتێك (دەربارەی کاروباری دین)

ڕوونکراوەتەوە ، وە بەڵگەش جێگیر بووە ،

وە عوزریش (بیانوو بە نەزانین ، عــذر بالجهــل) نەمــاوە . پاشــان پێشــەوا البربهاري دەفەرموێت :

ئەهلی سوننەو جەماعەت هەمــوو کاروبارەکــانی دینیــان ڕوونکــردۆتەوە ، وە بۆ خەڵکیش ڕوونکــراوەتەوە ، جــا لەســەر خەڵکــی ئەوەیە کە شــوێنی بکەون .

| شرح السنة|

60- زانــای بەرێــز شــریح - رحمــە اللــە - دەفەرمووێــت : شــوێنکەوتەبە (واتە شــــوێن ئاثـــار بــــکەوە) ، وە داهێنــــان مەکە (لە دینــــدا) ، چــــونکە بەراستی تۆ گومرا نابیت گەر دەست بگریت بە ئەثەرەوە .

| سنن الدارمي |

61- إسماعيل الأصبهاني (535)هــــ ئەڵــێ: ئەهلــی ســوننە ئەڵــێن زانســت بەزۆری ڕیــــوایەت نییــــە، بەڵکــــو زانســــت بەشــــوێنکەوتن و بەکــــار هێنانیەتی،شــوێنی هــاوەڵان وتــابعین بکەوێــت ئەگەر چــی زانستیشــی کەم بێــت ،هەرکەســێك پــێچەوانەی هــاوەڵان و تــابعین بکــات ئەوە گومڕایە ئەگەر چی زانستیشی زۆربێت.

| الحجة في بيان المحجة 3/504 |

62- بە ایوب وترا: ئایا ئەمڕۆ زانست کەمە یان زۆر؟

ووتی: ئەمرۆ قسە زۆرە، پێش ئەمڕۆ عیلم زیاتربوو.

| المعرفة والتاريخ 2 / 232 |

63- ئیمــامی الآجــري ئەڵێــت : ئیمانــداری عاقــڵ هەرگیــز دەســتبەرداری بەدەستهێنانی زانست نابێت هەتا لە ژیاندا بێت.

| فرض طلب العلم |

"بۆچی زانست فێربین ؟"

64- تابعي تابعين ســفيان الثــوري دەفەرمــوێ: ﴿إِنَّمَـا يُـتَعَلَّمُ الْعِلْـمُ لِيُتَّقَى اللَّهُ بِهِ﴾

فێــری زانســت ئەبــین بــۆ ئەوەی لە پەروەردگــار بترســین و تەقــوای پەروەردگار بکەین.

| جامع بيان العلم 1159 |

65- پێشەوا شەعبی ئەفەرموێت : ((يا طلاب العلم، لا تطلبوا العلم بسفاهة وطيش، اطلبوه بسكينة ووقار وتؤدة)).

واتە : ئەی زانست خوازان، داوای زانست مەکەن بە گێلاتی و نەزانی، داوای زانست بکەن بە ئارامی و لەسەرخۆیی

[پەلەکردن لە وەرگرتنی زانستی شەرعی، هۆکارێکە بۆ بەدەست نەهێنانی زانست، چونکە ئەو زانستەی بە پەلە وەرئەگیرێت، هەر بە پەڵەش لە خاوەنەکەی ئەڕوات و بیری ئەچێتەوە]

| روضة العقلاء   57 |

"زانستی زانا کافر و گومراکان فریوتان نەدات !"

66- پێشەوا أحمـــد بـــن حنبـــل - رحمـــە اللـــە - دەفەرمـــوێ : بە خشـــوعی ئەهلی بیدەع و سەر نزم کـــردن و خـــۆ زەلیـــل کـــردن و ملکەچیـــان و زۆری زانســـت و لەبەرکراوەکانیـــان فریـــونەدرێن ، وە هـــیچ ڕێـــزو شکۆیەکیشـــیان نییە .

| طبقات الحنابلة |

67- تابعي تابعين سفيان بـــن عيينـــة رحمـــە اللـــە دەفەرمووێـــت : ئەزانـــن نمونەی زانســـت چـــیە، هاوشـــێوەی دار کفـــر و دار ئیســـلامە، گەر ئەهلـــی ئیسلام واز لە جیهاد بهێـــنن ئەوا ئەهلـــی کـــوفر دێـــن و ئیســـلام نـــاهێلن، وە گەر خەڵکی وازیان لە زانست هێنا ئەوا جاهیل و نەزان دەبن.

| تهذيب الكمال |

68- عبدالله بن مسعود رضــي اللــه عــنه› ووتــی : فێــربنن ، هەر کەســێك فێربوو با کردەوەی پێبکات.

| الجامع لابن وهب | 1370 |

69- الفضيل بن عيــاض ووتــی : بە بەردەوام کەســی زانــا جاهيــل و نەزانە بەوەيی فێربووە و زانيوويەتی هەتاکو کــردەوەی پــێ دەکــات جــا ئەگەر کردەوەی پێکرد ئينجا بۆتە کەسێکی زانا.“

|اقتضاء العلم العمل | 37 |

70- عبدالله بن المعتز ووتی : زانســت و علــم بەبــێ کــردەوە وەکــو داری بێ بەرەبوومە.

هەروەها ووتی : علمــی مونــافيق لە قســەکردنيتی ، وە علمــی بــاوەردار لە کردەوەيتی.

| اقتضاء العلم العمل | 38-37 |

71-عبدالله بن هبيرة ووتی : تۆ نابيتە عــالم هەتــاکو نەبيــتە فێرخــواز ، وە جوان نابيت بە علم هەتاکو بەوەيی کە زانيووتە کردەوەت کردووە.

| الجامع لابن وهب | 1281 |

72- مهنا دەڵــێ: بە احمــد بــن حنبــل -م ووت : باشــترین کــار و کــردەوە چییە؟

ووتی : هەوڵدان بــۆ وەرگرتنــی زانســت (زانســتی شــەرعی)، بەڵام بــۆ کەسێك کە نیەتی خۆی پاك کردبێتەوە بۆ الله تعالی،

منیش ووتم : چ شتێك نیەت پاك و دروست دەکات ؟

ووتــی : بەفیــز نەبــێ و ســادە بــێ، جەهــل و نەزانــیش لە خــۆی دوورخاتەوە.

| طبقات الحنابلة لابن ابي يعلي 381/1 |

بــــــزانە دینەکەتــت لە کــــــێ وەردەگریتــت!!! رەحمەتــت لێبێــت بــۆ وەرگرتنی هەدیە علم وەرمەگرە..!!

73- ابــن منــدە دەڵێــت : فەرمــوودەم لە (١٧٠٠) شــێخەوە نوســیەوە، دووجار بە رۆژهەڵات و رۆژئاوا گەرام نزیــك نەبــوومەوە لە هــیچ کەســێك کە عەقیــــــــدەیی جێگیرنەبێــــــــت و لەرەلەری هەبێــــــــت، وە یەك فەرموودەشم لە هیچ بیدعەچییەکان نەبیست.

| طبقات الحنابلة (٢/١٦٧)|

والحمد لله رب العالمین